

Regeringskansliet
Justitiedepartementet

Remissyttrande över Kompletterande promemoria till betänkandet En långsiktigt hållbar migrationspolitik, SOU 2020:54

Ert diarienummer Ju2020/03215

Förvaltningsrätten har, utifrån de aspekter som domstolen har att beakta, följande synpunkter på promemorian.

1. Beredningen av ärendet

Förvaltningsrätten noterar att arbetet med lagförslaget inte har följt den sedvanliga gången för lagstiftningsprocessen. Att en kompletterande promemoria till det ursprungliga betänkandet presenterats i ett sent skede, kort tid innan remissvaret rörande det ursprungliga betänkandet ska ges in, innebär att möjligheterna för remissinstanserna att granska förslaget som helhet blir begränsat.

2. Tillämpningsproblem samt andra kommentarer rörande specifika bestämmelser

5 kap. 3 a § första stycket punkten b), välgrundade utsikter för anknytningspersonen att beviljas varaktigt uppehållstillstånd

De anmärkningar som förvaltningsrätten anfört under bestämmelsen i 5 kap. 3 och 3 a §§ i sitt remissyttrande rörande betänkandet SOU 2020:54 gäller även denna bestämmelse. Här kan endast tilläggas att den föreslagna nya tillståndsgrunden avser anknytningspersoner som själva inte ännu är att anse som bosatta i landet och inte heller har (permanent) uppehållstillstånd. Vidare är det uppenbart att en stor andel av dessa anknytningspersoner inte själva kommer att ha en tillräcklig förankring i landet. Från tillämpningssynpunkt finns därmed en uppenbar risk för parallella prövningar i Migrationsverket och hos migrationsdomstol av såväl anknytningspersonens som sökandens rätt till uppehållstillstånd.

5 kap. 6 § andra stycket, särskilt ömmande omständigheter för vuxna

Inledningsvis kan konstateras att skrivningen i bestämmelsens andra mening är något oklar. Så som förvaltningsrätten uppfattar det syftar dock det inledande ordet i andra meningen, ”Detsamma”, till att uppehållstillstånd får beviljas även för vissa vuxna om omständigheterna är särskilt ömmande. Förvaltningsrätten uppfattar vidare förslaget så att det för att uppehållstillstånd ska beviljas krävs dels att personen i fråga har en särskild anknytning till Sverige och dels att omständigheterna i ärendet är särskilt ömmande.

Vad gäller begreppet *särskild anknytning* beskrivs i förslaget ett antal scenarion där det kan finnas sådan anknytning. Bland annat konstateras att en persons etablering på arbetsmarknaden bör kunna beaktas. I förslaget görs en hänvisning till att det här finns praxis som gäller 5 kap. 16 § utlänningslagen. Det framgår dock inte klart om syftet är att denna praxis ska användas även i tillämpningen av den föreslagna bestämmelsen. Redovisningen av praxis i denna del är inte heller fullständig. Vidare konstateras att studier ska kunna beaktas. Det är här oklart vilken form av studier som åsyftas. Ingen vägledning ges i promemorian. Beslutsfattaren ska också kunna väga in hur länge sökanden vistats i Sverige. Det är ofullständigt beskrivet hur detta ska göras och hur denna anvisning står sig i förhållande till den restriktiva praxis som finns rörande vistelsetid för vuxna i bestämmelsens första stycke. Ingen direkt vägledning ges heller på denna punkt i promemorian.

För att främja en enhetlig rättstillämpning bör lagstiftaren sammanfattningsvis mera i klartext uttrycka vad som avses med begreppet särskild anknytning i den föreslagna bestämmelsen.

Även vad gäller begreppet ”*särskilt ömmande omständigheter*” är det oklart hur detta begrepp är avsett att användas för vuxna personer. I förslaget konstateras att det inte är möjligt att i lag eller genom förarbetsuttalanden detaljerat reglera hur bedömningen ska gå till utan att det är en samlad bedömning i det enskilda fallet som ska göras. För att främja en enhetlig rättstillämpning menar förvaltningsrätten dock att en klarare vägledning rörande tillämpningen av bestämmelsen bör ges i lagtext eller i förarbetena. Exempelvis ges ingen vägledning om hur lång vistelsetiden i Sverige ska vara för att få betydelse, hur anknytningen till sökandens hemland bör se ut eller vad som krävs rörande risken att en persons psykosociala utveckling och hälsa ska äventyras.

Ett exempel på en situation där det kan finnas särskilt ömmande omständigheter är enligt promemorian *personer som beviljats tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov som barn men vars skyddsbehov upphör i och med att personen fyller 18 år* (s. 17). Efter vad som är bekant för förvaltningsrätten har det inte förekommit med någon större frekvens – om alls – att en skyddsstatus har återkallats enligt 4 kap. 5 c § UtlL endast på grund av att ett barn har nått 18 års ålder. Det har tidigare förekommit att personer beviljats uppehållstillstånd med uppskjuten verkställighet av

utvisningsbeslutet till dess att personen fyller 18 år. Enligt förvaltningsrättens erfarenhet förekommer dock inte detta längre. Dessa personer beviljades dessutom inte skyddsstatus och uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov. När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov medges beviljas samtidigt en skyddsstatusförklaring som inte har någon tidsbegränsning. När tiden för uppehållstillståndet löper ut beviljas i normalfallet ett nytt uppehållstillstånd mot bakgrund av skyddsstatusförklaringen (flyktingstatusförklaring eller alternativ skyddsstatusförklaring). Förvaltningsrätten har därför svårt att se relevansen i exemplet.

Sammanfattningsvis bör lagstiftaren även när det gäller begreppet särskilt ömmande omständigheter för vuxna personer mer noggrant klargöra vilka situationer som avses i bestämmelsen.

5 kap. 6 § tredje stycket, treårsregeln för permanent uppehållstillstånd vid tidigare uppehållstillstånd på annan grund

De anmärkningar som förvaltningsrätten anfört under bestämmelsen i 5 kap. 1 § i sitt remissyttrande rörande betänkandet SOU 2020:54 gäller även denna bestämmelse.

3. Kostnader och konsekvenser för domstolarna

I fråga om kostnadernas storlek är jämförelsen utförd med vad som skulle gälla vid en återgång till utlänningslagens regler. Förvaltningsrätten anser att det hade varit intressant att se en jämförelse även med den s.k. tillfälliga lagen, dvs. med gällande rätt.

Den bedömning som ska göras av vuxna personer enligt 5 kap. 6 § andra stycket är ny för domstolen och kan till viss del vara relativt komplicerad. Detta kommer rimligtvis att ta resurser hos domstolarna. Förvaltningsrätten konstaterar därför att förslaget troligtvis leder till ökade kostnader för domstolarna.

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Dick Hjort (ordförande). Föredragande har varit rättslige experten Anders Bengtsson. Deltagit har också rådmannen Lars I. Magnusson, rådmannen Maria Déhn och förvaltningsrättsfiskalen Jannice Ribberström.

Dick Hjort

Anders Bengtsson